
Прекрасне може змінити в людині
подаровану їй природою лиху сутність,
зробити вдачу доброю.

Сюнь-цзи, послідовник Конфуція,
513–238 до н. е.

Конфуцій — давньокитайський мислитель і філософ. Його вчення мало глибокий вплив на життя Китаю та Східної Азії, ставши основою філософської системи, відомої як конфуціанство.

Народився Конфуцій у 551 році до н. е. в царстві Лу. Батько Конфуція був хоробрий воїн зі знатного але збіднілого роду аристократів Кун. Маючи дев'ять доньок від першого шлюбу та сина-каліку від другого, у віці шістдесяти трьох років чоловік наважується на третій шлюб, у якому народжується хлопчик Кун Цю, згодом відомий під іменем Кун-фу-цзи, тобто Учитель з роду Кун. Батько Конфуція помер, коли хлопчикові було три роки,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

і молода мати присвятила все життя вихованню сина.

Уже в ранньому дитинстві Конфуцій вирізнявся з-поміж однолітків видатними здібностями й талантом провісника. Маленький Конфуцій був далекий від ігор, властивих його вікові; головною розвагою хлопчика стали бесіди з мудрецами та старцями. У сім років його віддали до школи, де обов'язковим було освоєння шести умінь: виконувати ритуали, слухати музику, стріляти з лука, керувати колісницею, писати, рахувати.

Закінчуючи школу, Конфуцій єдиний із учнів склав іспити зі стовідсотковим результатом. У сімнадцять років він уже обіймав посаду державного чиновника, зберігача комор, а у двадцять два став давати приватні уроки. Утворена ним приватна школа була відкрита для всіх, незалежно від матеріального достатку чи походження.

У ті часи Китай роздирали міжусобні війни, і поступово Конфуцій дійшов думки, що його країна потребує радикальних реформ. Він вважав, що державою повинні керувати грамотні й відповідальні чиновники. Так Конфуцій взявся за їх підготовку. По всій країні почали відкриватися школи великого вчителя. Його популярність зростала, сам правитель радився з ним.

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua](http://kniga.biz.ua) >>>

Він зробив так багато для своєї країни, що сусідні держави вже почали побоюватися царства, яке блискуче розвивалося зусиллями однієї особистості. Але клеми призвели до того, що правитель Лу перестав дослухатися до порад Конфуція.

Конфуцій був змушений покинути рідну державу. Він вирушив у подорож, ведучи бесіди з правителями й жебраками, князями й орачами, молодими і старими.

У 484 році до н.е. він повернувся в Лу, де продовжив викладацьку діяльність. У Конфуція було понад три тисячі учнів, проте найближчих і найбільш відданих, чиї імена достовірно відомі, налічується близько тридцяти.

Конфуцій не залишив власного писемного викладу свого вчення. «Лунь юй» («Бесіди і судження») — основна писемна пам'ятка конфуціанства, записана в V столітті до н.е. учнями Конфуція в стилі коротких висловів-монологів, діалогів, дидактичних максим тощо.

Помер Конфуцій на сімдесят другому році життя (у 479 р. до н.е.).

Учителя поховали на березі річки Сишуй, яке він сам обрав незадовго до смерті.

Конфуціанство

У II столітті до н.е. конфуціанство було визнано в Китаї офіційною ідеологією й почало відігравати роль державної релігії. На думку Конфуція, сенс людського існування полягає в утвердженні в Піднебесній вищої і всезагальної форми соціально-етичного порядку — *Дао*, тобто шляху. Головним виявленням *Дао*, за Конфуцієм, має бути гуманність, справедливість, мужність, синівська поштивість, власна гідність, вірність і милосердя.

Вчення Конфуція, назване «конфуціанством», було засновано на бажанні людини жити в гармонії і щасті. Філософ висунув головний етичний постулат: «Не роби людині того, чого не бажаєш собі». Твори Конфуція відкривають епоху, коли панували філософські школи, а розтерзаний міжусобними війнами Китай жадав слів мудрості.

Основною ідеєю конфуціанства стає створення держави з тотальним контролем, а найважливішою догмою — освячення влади імператора.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Конфуціанці, починаючи з епохи Хань, не тільки тримали у своїх руках управління державою та суспільством, але й дбали про те, щоб їхні моральні цінності перетворилися на символ суто китайського. Кожний китаєць від народження мав бути конфуціанцем, що означало: у вихованні він мав від перших кроків життя в побуті, у спілкуванні з людьми, у виконанні важливих родинних та громадських обрядів та ритуалів діяти за санкціонованими конфуціанськими традиціями.

Виховання починалося з дитинства. У родині дитину привчали до культу предків і норм сяо, до суворого дотримання церемоніалу в сім'ї і особливо на людях, аби вона змалку засвоювала норми поведінки, заведені в суспільстві.

У цей період розвитку конфуціанства держава приділяє велику увагу освіті. У країні письменність стає культом. З'являються освічені моралісти, учені-сановники, які вміють не лише читати священні книги, а й навчилися тлумачити їхню мудрість.

Кожна китайська родина мріяла дати синові освіту й вивести його в люди. Проте здійснити цю мрію було нелегко. Утім, держава заохочувала людей на навчання своїх бідних, але здібних родичів, що в разі успіху давало родині благодійника чималий зиск.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Кожен китаєць у Давньому Китаї був причетний до конфуціанства; отже, його побуту й усього життя мали торкатися всі «китайські церемонії».

Знання всього комплексу церемоній було привілеєм учених-сановників. З-поміж цього освіченого прошарку суспільства старанне дотримання всіх церемоній та деталей етикету, регламент у вчинках, рухах, одязі були не лише природними й обов'язковими, а й відмінною ознакою, що вважалася умовою престижу, критерієм освіченості.

Норми поведінки передбачали принизливий тон кожного з представників обох сторін церемоніалу щодо самого себе. Проте така форма поведінки не означала, що співрозмовник, попри те що його пози, жести, міміка відповідали самоніщівному тону, і справді вважає себе маленьким. Форма в конфуціанському Китаї була еквівалентом релігійного ритуалу.

Протягом віків на основі конфуціанства були вироблені критерії для оцінки всіх вчинків — від побутових до тих, що здійснюються на державному рівні. Так, чоловік повинен був нести службу, коритися голові роду, жінка мала слухатися свого чоловіка, свекра та свекруху, бути роботящою, продовжувати рід. Їй не треба було показувати свій розум, талант, бути красномовною чи дотепною,

Купить книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

від неї не вимагалось навіть вроди чи інших жіночих принад. Ідеалом жінки була покірна дружина, яка йшла за своїм повелителем навіть у могилу.

Конфуціанські заповіді в жодному разі не можна було порушувати — це вважали найтяжчим злочином, за який суворо карали: перетворювали порушників на рабів, і не лише їх, а й усю їхню родину.

Отже, у центрі уваги конфуціанства — гармонізування життя держави, суспільства, родини й особи як такої, взаємини між людьми, проблеми виховання. Ідеали Конфуція — не в майбутньому і не в тому світі, у якому людина нині живе, — вони в минулому. Людина звернена обличчям до минулого, вважає він, до майбутнього ж вона повернута спиною. Минуле завжди живе в теперішньому. Майбутнє для нього не таке важливе, і ним не варто надто перейматися — адже час рухається по колу; і все повертається до своїх першооснов. Кульмінація конфуціанського культу минулого — виправлення імен (чжен мін).

Конфуцій визнавав, що все тече і що час збігає не зупиняючись. Тому конфуціанський термін «виправлення імен» означав не приведення суспільної свідомості відповідно до суспільного буття, яке весь час змінюється, а спробу привести

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

речі у відповідність із їхнім колишнім значенням. Отже, Конфуцій учив, що правитель має бути правителем, сановник — сановником, батько — батьком, а син — сином не за функцією, а за суттю.

У своєму вченні Конфуцій ґрунтувався на традиційних китайських поглядах на світобудову. За уявленнями давніх китайців, становлення людини відбувається тоді, коли одвічний ефір (або пневма, ці) поділяється на два начала: *Інь* та *Ян*, Світло і Пітьму — темне та світле, чоловіче й жіноче, активне й пасивне, твердість та м'якість, спокій та рух.

Конфуціанство — це не національна ідея, це національна психологія. Воно є духовною спадщиною китайського народу. Хоч би що робив давній чи сучасний китаєць, його стиль поведінки, його особливості внутрішньої культури, встановлення відносин будь із ким засноване на підґрунті конфуціанства. Особливості політичної культури Китаю, побут — це і є конфуціанство, те, що відрізняє Китай від багатьох інших країн чи культур.

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)